

Dariusz Rymar

Wywożono nie tylko z Gorzowa

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 2, 94-95

1995

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dariusz Rymar
Gorzów Wlkp.

WYWOŻONO NIE TYLKO Z GORZOWA

Opisany przez Z. Milera los zbiorów bibliotecznych Towarzystwa Nowomarchijskiego podzieliło wiele kolekcji i zbiorów pozostawionych w pałacach, dworach, mieszkaniach na tzw. Ziemiach Odzyskanych. Przed kilku laty głośna była sprawa tarcz herbowych wywiezionych tuż po wojnie z pałacu w Słońsku i sprzedanych w 1989 r. za granicę za bezcen.

W aktach Starostwa Powiatowego Strzeleckiego zachowały się materiały obrazujące mechanizm wywożenia dóbr kultury z przejmowanych terenów.

W r. 1945 Kazimierz Kiepa – pracownik Referatu Kultury i Sztuki – wykupił od żołnierzy radzieckich księgozbiór „z okolicznego zamku” pochodzący z XV-XVII w. Księgozbiór liczył ok. 5 tys. woluminów i został zakupiony za 5 litrów spirytusu i 20 dkg tytoniu. Urzędnik Starostwa zaproponował następnie Ministerstwu Oświaty przejęcie księgozbioru pod warunkiem zrekompensowania mu poniesionych kosztów. MO przystało na propozycję. 23 listopada 1946 r. do Strzelca przybyła „Delegat Ministerstwa Oświaty do zabezpieczenia księgozbiorów opuszczonych i porzucanych” – Szcześniakowa (było to zapewne podczas tej samej podróży, w której odwiedziła Gorzów i przejęła bibliotekę nowomarchijską). Sporządzono protokół przyjęcia księgozbioru (nr 38), ale książki pozostały w Strzelcach. Na swym posiedzeniu 27 marca 1947, Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Strzelcach wyraziło życzenie, aby książki przekazać Bibliotece Uniwersytetu Jagiellońskiego. Książki zostały odebrane dopiero w półtora roku po wizycie Delegata. 12 lutego 1948 r. przewieziono do „Zbiornicy Księgozbiorów Zabezpieczonych w Poznaniu” pierwszą część biblioteki – 3200 woluminów. Resztę, 1181 starodruków, Zbiornica odebrała w dniu 24 marca. Jednocześnie do Poznania wywieziono

kilka obrazów, które znajdowały się w gmachu Starostwa: „Potyczkę” (olej na desce), „Mężczyznę pijącego” (olej na płótnie) – niezidentyfikowanych malarzy – oraz „Kobietę wschodnią” pędzla Withala i „Walkę kogutów” autorstwa Remy-Mezes (ten ostatni obraz pochodził najprawdopodobniej z pałacu barona Coepi w Goszczanowie). Obrazy trafiły do Muzeum Wielkopolskiego w Poznaniu.

